

An aerial photograph of a rural landscape. The foreground shows a mix of green and brown fields, some with small clusters of buildings. In the middle ground, there's a larger area with more buildings and a road. The background is dominated by dense green forests. The overall scene is a typical Estonian countryside.

Haldusreformid – eile, täna, homme

Toomas Sepp

Tallinna linnasekretär

XIV OMAVALITSUSFOORUM

27. oktoober 2015

*Eesti haldusjaotuse kõige suurem
vormija on olnud Aeg*

Muinaseesti maakonnad XII sajandil

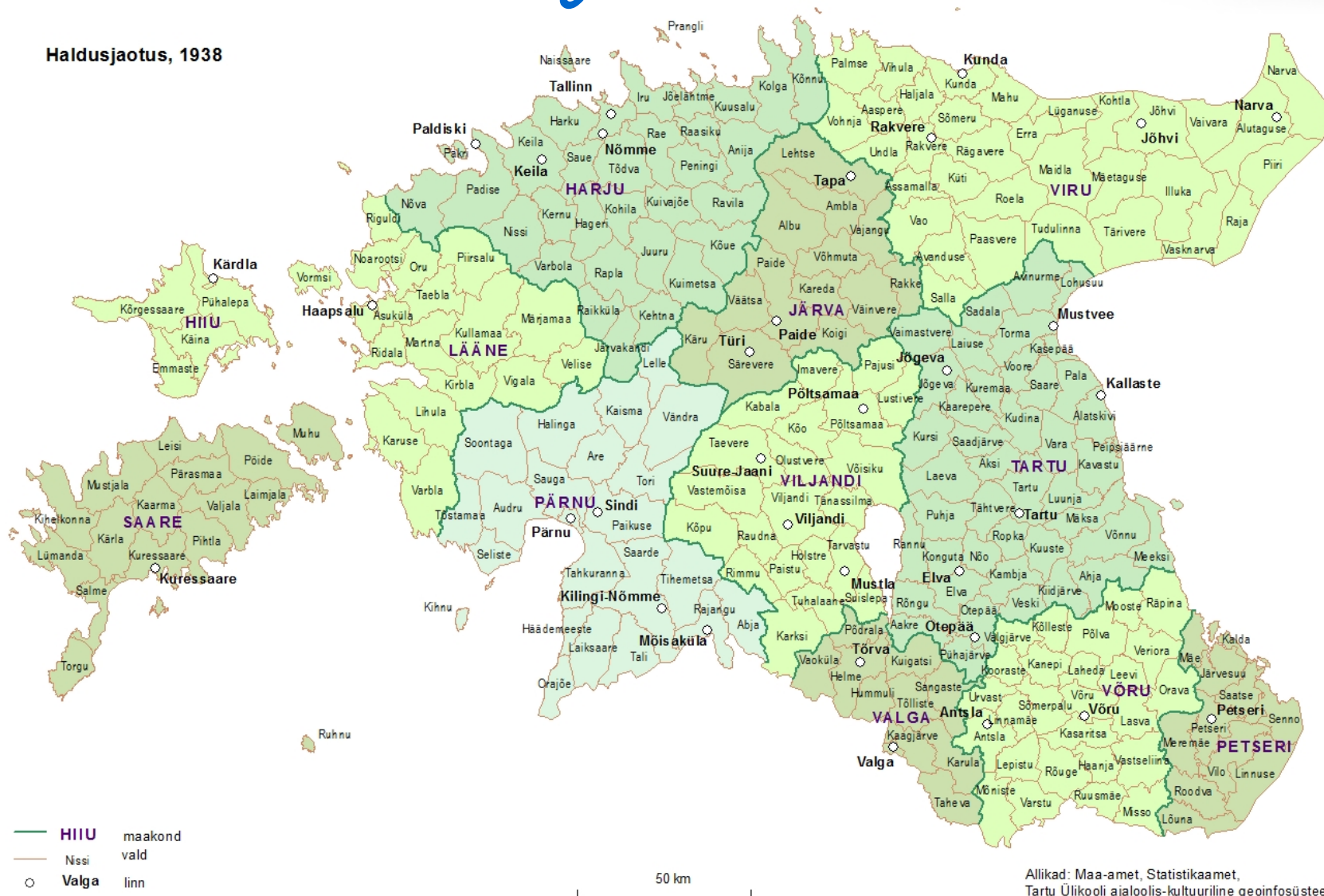

Eesti haldusjaotus 1922

Eesti haldusjaotus 1938

Haldusjaotus, 1938

Eesti NSV 1945-1990

1945 uus haldusjaotus, alad Narva jõest idas ning peaaegu kogu Petserimaa lülitati Vene NFSV koosseisu

1950 muudeti endine halduskorraldus ning **likvideeriti maakonnad ja vallad**, territoorium jagati 39 maarajooniks. Külanõukogud olid rajooninõukogudele alluvateks esimese astme haldusüksusteks

- Haldusjaotus: 5 vabariikliku alluvusega linna ning 39 maarajooni, mis koosnesid 27 rajoonilise alluvusega linnast, 22 alevist ja 641 külanõukogust

1952- 27.03.1953, oblastiperiood, Eesti senise 39 maarajooni asemel moodustati 3 oblastit

1950-1965 senise rajoonide võrgu korrigeerimine– eelkõige rajoonide arvu vähendamine-, mil kujunes välja korraldus, **mis jäi püsima kuni Eesti taasiseseisvumiseni** ning sai ka Eesti Vabariigi haldusjaotuse aluseks

Eesti NSV oblastite kaart

Eesti haldusjaotus 1965

1965. aastaks oli Eesti NSV-s **6 vabariikliku alluvusega linna** (Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve ja Sillamäe) ning **15 maarajooni**, kus asus kokku **26 rajoonilise alluvusega linna**

KOV süsteemi taasloomine

Taasiseseisvumise algusaastad: valdade teke, maakonnavolikogude kadumine

Aasta	Uute valdade/linnade teke	Kokku
1990–1994	KOV süsteemi taasloomine Jõhvi linna taasiseseisvumine, Kaiu, Kernu, Kiili, Kohtla-Nõmme, Saksi ja Torgu valla tekkimine jagunemise teel	Kahetasandiline omavalitsussüsteem 15 maakonda (maakonnavolikogud)
1995		Ühetasandiline omavalitsussüsteem 15 maakonda – riiklik tasand 254 KOVÜ: 45 linna ja 209 valda
1996-2014	Ühinemise teel tekkinud 30 uut KOVÜ	213 KOVÜ: 30 linna ja 183 valda, sh 17 vallasisest linna

KOVÜ - kohaliku omavalitsuse üksus

Eesti haldusjaotus 2015

15 maakonda ja 213 KOVÜ: 30 linna ja 183 valda ning 17 vallasisest linna
KOVÜ arv vähenenud 41 võrra aastatel 1995-2014

15 maakonda ja 213 KOVÜ: 30 linna ja 183 valda ning 17 vallasisest linna
KOVÜ arv vähenenud 41 võrra aastatel 1995-2014

Mis on muutunud KDV-idega seoses

7 aasta jooksul

ehk

lühivõrdlus: 2008 ja 2015

Tagasivaade (1)

2008 tehtud analüüs

Tänane olukord

- Olulist arengut seadusruumis pole olnud
- Poliitilise tahte puudumine muudatusteks (N. 2002 KOS)
- Erinevad (armetud, põhjendamata) katsed midagi muuta

2015

Tänane olukord

- Olemas poliitiline tahe muudatusteks
- Riik soosib ja soodustab igati omavalitsuste omaalgatuslikku ühinemist, et tekiks suurema territooriumi ja elanike arvuga omavalitsused

Samas ETHS § 7 lõige 5 sätestab ka muud arvestatavad asjaolud:

- 1) ajalooline põhjendatus
- 2) elanike ühtekuuluvustunne
- 4) mõju elanike elutingimustele, avalike teenuste osutamise kvaliteedile, haldussuutlikkusele, demograafilisele situatsioonile, transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele, ettevõtluskeskkonnale ja hariduslikule olukorrale
- 6) KOVÜ organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Tagasivaade (1)

2008 tehtud
analüüs

2015

Tänane olukord

- Reformide eelduseks olevate terviklike uuringute puudumine

Tänane olukord

Eesti regionaalarengu strateegia aastateks 2014-2020:

- Ekspertavamus töögrupi välistelt ekspertidelt Ettepanekud maavalitsustelt, üleriigilistelt ja maakondlikelt omavalitsuste liitudelt, vabakondade ühendustelt, suurematelt ülikoolidelt, ettevõtete katusorganisatsioonidelt, maamajanduse infokeskustelt, maakondlikelt arenduskeskustelt, riigikogu fraktsioonidelt jt
- 4 regionaalset seminari piirkondlike eripäraste vajaduste osas

Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020

Regionaalne spetsialiseerumine

- rohkem tähelepanu piirkondade omanäolisusele
- **neli suuremat arendusregiooni** koos nende arenguvajaduste ja -võimalustega

Tagasivaade (2)

2008

Mida teha?

Lähteülesande täpsustamine

- Mida oleks vaja ja miks muuta?
- Kes on protsessi vedaja, et oleks põhjust loota resultaati?

Selge tegevuskava kogu protsessi jaoks

Ressursid (inimesed, rahad jne)

2015

- Valitsuse tegevuskava haldusreformi läbiviimiseks kokku on lepitud kohaliku omavalitsuse reformi eesmärk - tugevad omavalitsused, mis suudavad kohalikku elu terviklikult arendada ja kus inimestele on tagatud heal tasemel ja kättesaadavad avalikud teenused
 - moodustatud on valitsuskomisjon peaministri juhtimisel ning laiapõhjaline ekspertide komisjon
 - riigireformi ja selle osana haldusreformi elluviimise eest vastutab alates 2015. aasta aprillist riigihalduse minister, 2004-2015 vastutas selle eest *portfellita regionaalminister*
 - reformi läbiviimiseks võetakse hiljemalt 1. juuliks 2016 vastu haldusreformi seadus
- Suurendatud on ühinenud kohalikele omavalitsustele ettenähtud ühinemistoetust (ETHS muudatus 2013)

Haldusreformi veebileht <https://haldusreform.wordpress.com/>

Haldusreformi valitsuskomisjoni tegevuskavast

- Seadustega tuleb sätestada
 - külavanemate õigused ja kohustused
 - linnaosade õigused
 - analüüsida **pealinna seaduse** otstarbekust
- **Omavalitsuse miinimumsuurus** sõnastada 1. novembriks 2015 objektiivselt mõõdetavate kriteeriumidega,
 - lähtudes omavalitsuste ülesannete täitmiseks vajalikust võimekusest. Pidada võimalikuks erandite tegemist seal, kus see geograafiliselt või demograafiliselt põhjendatud
 - **kahekordse liitumistoetuse maksmine** liitumise tulemusel moodustuva omavalitsuse vastavusel kokkulepitud kriteeriumitele
- luua selleks igasse maakonda horisontaalset koordineerimist võimaldav **ühendasutus**
- **vaadata läbi tasandusfondi jaotamise valem** ning vähendada valemiga töökohtade loomist ja maksutulude kasvatamist demotiveerivat mõju
- **tasandusfondi kogumahu suurendamine**
- analüüsida võimalusi KOVde fiskaalautonoomia suurendamiseks läbi kohalike maksude kehtestamise õiguste laiendamise

Tagasivaade (3)

2008

Mõningad ideed

Valla/linna kui KOV üksuse suhtes vajalikud nõuded (suurus, el. arv, asutused, mis peaksid olema jne)

Ülesannete kaardistamine, s.h nn. vabatahtlikud ülesanded

(õigusaktid – tegelik elu)

Otsustusmehhanismide selgem reguleerimine

Finantsanalüüsid - reaalsed

Teiste reformimudelite ja nende tulemuste selgitamine, järeldused meie jaoks

Saksamaa 1970.-ndad

Taani 2005

Soome jne

2015

Eesti Koostöökogu 2014. aastal valminud Riigipidamise kavas

„[Omavalitsuskorralduse ja regionaalhalduse trendid ja stsenaariumid](#)”,

„omavalitsuste ühinemiste majanduslikus mõttekuses. ... **pole olemas ühte ja õiget omavalitsuse suurust...**”

[Kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse](#) (vv 2004) ja [Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse](#) (vv 1995) muudatused

Tagasivaade (4)

2008	2015
Pikas perspektiivis (1)	
Valdade arv väheneb, nende suurused lähenevad	?
Ülesanded on täpsemalt reguleeritud ja nende täitmiseks on loodud iseseisvat toimetulekut tagav tulubaas, sh kohalikest maksudest	?
Osavaldade toimimiseks on loodud vajalikud regulatsioonid (alternatiiv – kahetasandiline omavalitsus-süsteem). V.t Tallinna linnaosa staatust	?
Paralleelselt ühtlustatakse riiklike institutsioonide kohapealsete struktuuride võrk (Haapsalu riigimaja katse?)	?

Tagasivaade (5)

2008

2015

Pikas perspektiivis (2)

KOV-ide tegevust reguleerib valdavas osas üks seadus (V.t 1938.a. Vallaseadus ja linnaseadust)

?

KOV-ide siseselt on selgelt paigas tööjaotus volikogu, valitsuse ja ametnikkonna vahel

?

E-valitsemist kasutatakse reaalselt, sh vahetu demokraatia võimalusi

?

Riigi ja omavalitsuste vahelised läbirääkimised on reaalsed, nende tulemustega arvestatakse mõlemapoolselt

?

An aerial photograph of a rural landscape. The foreground shows a mix of green and brown fields, some with small clusters of buildings. In the middle ground, there are more fields and a line of trees. The background is dominated by dense green forests. The text is overlaid on the image in a blue, cursive font.

Edasi... ..

Üks kõigi - kõik ühe eest!

Edu meile kõigile!

Eesmärk on tähtajaga unistus
Napoleon Hill